

Underlag till kontrollstation 2015 för anpassning till ett förändrat klimat. SMHI, Klimatologi Nr 12, 2015

Länsstyrelsen Östergötland har fått ovanstående utredning på remiss av Miljödepartementet för synpunkter på förslagen eller materialet.

Sammanfattning

Länsstyrelsen instämmer helt i punkt 1 och 4 av de viktigaste slutsatserna i Sammanfattningen:

- Regelverk behöver anpassas, roller och ansvar samt strategier och mål måste tydliggöras
- Hur kostnader ska fördelas mellan olika aktörer och hur resurser till prioriterade åtgärder ska säkerställas, behöver klarläggas

Länsstyrelsen anser att punkt 2 o 3 är viktiga men att de fortsättningsvis kan ha lägre prioritet.

Länsstyrelsen delar utgångspunkten om att lokal och regional nivå är i fokus eftersom huvuddelen av genomförandet utförs där samt att den nationella nivån måste säkerställa nationellt stöd (mål, strategi, regelverk, finansiering). Länsstyrelsen tycker att det är en mycket bra idé att fortsätta att utveckla en sammanhållen politik för klimatanpassningsarbetet med tydligt ansvarstagande från stat och kommuner men där också företag och medborgare inkluderas. Länsstyrelsen delar också utredningens syn på länsstyrelsens roll som en tvärsektoriell kompetent och samlande regional aktör och välkomnar förslaget till resurstilldelning som möjliggör fortsatt satsning på att utveckla och konkretisera klimatanpassningsarbetet på regional nivå.

För övrigt anser Länsstyrelsen att de regionala och lokala perspektiven saknas i motsvarande grad i bakgrundsmaterialet och förslagen. Länsstyrelsen delar inte heller utredningens förslag om tillvägagångssättet för hur klimatanpassningsarbetet ska genomföras. Länsstyrelsen anser att statliga medel för klimatanpassning ska finansiera det som är av allmänt intresse för att **aktivt möta klimatförändringarna för att utveckla ett långsiktigt robust samhälle**, inte kompensera för vad som borde ha utförts av olika aktörer, myndigheter och kommuner, i andra frågor.

Länsstyrelsen ser det inte som oproblematiskt att utredningen genomförts av en myndighet som tilldelats en stor del av föreslagna uppgifter och uppdrag, och anser att det är lämpligare med en oberoende utredare för fortsatta insatser.

Allmänt

Länsstyrelsen i har tagit del av det omfattande materialet, där utredningen har beskrivit en hel del aspekter av klimatanpassningsarbetet. Det är emellertid en risk att det är alltför omfattande och spretigt för att fungera som ett bra underlag för synpunkter. Alla aktörer som deltagit i att ta fram underlag har sina önskemål för egen myndighets del presenterade. Utredningen tarvar en egen analys för att bringa klarhet i var fokus ska läggas och vilka åtgärder som är knutna till detta. En ekonomisk sammanställning hade ytterligare bidragit till att tydliggöra förslagen. Utredningen har dessutom tagits fram av en av sektorsmyndigheterna som är huvudaktör och intressent, vilket i hög grad påverkat förslagen på utförare av åtgärder samt finansiering av dessa. Länsstyrelsen vill understryka att det är generellt problematiskt att ge riktade uppdrag till Kunskapscentrum för klimatanpassning vid SMHI, som har en verksamhet som är tidsbegränsad, utan att först göra en utvärdering av centrets genomförande av sitt uppdrag för perioden 2012 - 2015.

Länsstyrelsen koncentrerar sina synpunkter på den Färdplan som presenteras och bilägger övriga kommentarer till åtgärderna i en Excelfil.

Organisation

Länsstyrelsen anser att klimatanpassning inte är det enda verksamhetsområdet som fordrar tvärssektoriellt arbete. Speciella Kunskapscentrum för varje myndighet för varje sakfråga är inte realistiskt. Länsstyrelsen betonar att integration i befintliga processer och rutiner för både kommuner, länsstyrelser och myndigheter måste vara en utgångspunkt istället för att skapa parallella strukturer. Förslagen ska förenkla för arbetet med klimatanpassning, inte försvåra och krångla till för utövarna med nya strukturer och instanser att relatera till.

Länsstyrelsen stödjer förslaget om att en utredning av ansvarsfrågan, med fokus på verksamhetsområde och sakfrågor, är fundamentalt och understryker att det behöver kopplas till både förslaget om en översyn av lagar och regler samt förslaget om en utredning av finansieringsfrågan.

Länsstyrelsen poängterar att det borde räcka långt med att skriva in uppdrag i instruktionen till samtliga berörda myndigheter i kombination med finansiering och krav på handlingsplan. En hel del av föreslagna åtgärder ingår redan i myndigheters verksamhet. Länsstyrelsen instämmer i att myndigheterna ska samordna arbetet internt och sinsemellan, men bedömer att det inte finns behov av en utpekad samordnande myndighet. Om regeringen ändå anser att en samordnande myndighet erfordras behöver denna fråga utredas i särskild ordning av en oberoende utredare. Detta för att skapa tydlighet vad gäller ansvar och roller. Som nämns i utredningen, och i många andra rapporter, så har ingen myndighet all den kompetens som krävs för att samordna klimatanpassningsarbetet i Sverige.

Länsstyrelsen stödjer förslaget om att den föreslagna strategin ska följas upp, men rekommenderar att det inte utförs av en av de aktiva myndigheterna, utan av en oberoende utredare.

Länsstyrelsernas arbete

Länsstyrelsen instämmer helt i utredningens förslag att en riktad, långsiktig finansiering av länsstyrelsernas samordnande funktion i varje län är av yttersta vikt. Länsstyrelsen vill i sammanhanget kommentera ett sakfel på sid 11; länsstyrelsernas handlingsplaner är inte styrande dokument på regional nivå utan vägledande.

Dock anser inte länsstyrelsen att en finansiering av en tjänst för nätverkssamordning och kontakt gentemot andra myndigheter är nödvändig.

Kommunernas arbete

Länsstyrelsen stödjer förslaget med ett riktat ekonomiskt stöd till kommunerna både för att utföra direkta åtgärder för skydd av samhällsviktig verksamhet och för övergripande strategiskt arbete samt för att klimatanpassningsfrågorna ska få ökat genomslag i viktiga sakområden som samhällsplanering och folkhälsa. En kombination av lagstiftning och ekonomiskt stöd stärker alla kommuners möjlighet att arbeta förebyggande med konsekvenserna av klimatets förändringar.

Länsstyrelsen framhåller att olika delar av landet, och därmed olika kommuner, har olika behov och förutsättningar. Därmed har inte alla samma behov av statliga medel (förslaget anger: 1 milj/kommun/år) utan finansiering bör ges utifrån en ansökan med tydligt syfte och genomförandeplan samt uppföljning.

Nationell strategi

Länsstyrelsen anser att en strategi behöver baseras på ansvarsfördelning, regelverk och finansiering för att vara användbar i nuläget. Därför behöver dessa frågor vara ordentligt utredda innan strategin tas fram.

Länsstyrelsen stödjer att strategin tas fram av en expertkommitté. Denna bör vara underställd Miljö- och Energidepartementet och inte Kunskapscentrum för klimatanpassning vid SMHI. Då klimatanpassningsarbetet har pågått under ett antal år är det konstruktivt att framtagandet av strategin sker i bred samverkan med nyckelaktörer för att få större relevans och genomslagskraft.

Finansiering

Länsstyrelsen instämmer med utredningens förslag att det är av största vikt att finansieringsfrågan utreds, för att tydliggöra roller, ansvar och resurser. Annars finns det risk att berörda verksamheter, myndigheter och kommuner endast avvaktar pga. oklara ansvars- och finansieringsförhållanden.

Regelverk

Länsstyrelsen instämmer i utredningens förslag om att tydliggöra i en utredning vilka regelverk som är problematiska, var målkonflikter uppstår. Det är också angeläget för aktörer att kunna tolka och använda existerande lagar, de som är dagens verktyg, inom det relativt nya verksamhetsområdet klimatanpassning.

Övrigt

Länsstyrelsen anser att utredningen inte är heltäckande utan att kunskapen kring en hel del sakfrågor behöver utvecklas, se bland annat länsstyrelsernas förslag till åtgärder i de regionala handlingsplanerna liksom övriga myndigheters underlag till Kontrollstation 2015. Okunskapen gäller i hög grad synergieffekter och konsekvenser för komplexa system i naturen som påverkar biologisk mångfald och ekosystemens tjänster, förutom sakfrågor om folkhälsa, grundvattenbildning och fuktskador på svenska byggnadsmaterial. Detta gäller även konsekvenser och påverkan av klimatanpassningsåtgärder i sig.

Länsstyrelsen framhåller att för de areella näringarna är rapportens förslag sammantaget otillfredsställande eftersom många helt nödvändiga anpassningar med hänsyn till jordbrukets livsmedelsproduktion och skogsbrukets virkesproduktion saknas. Här finns anledning att fästa uppmärksamhet på miljömålsberedningens rapport från Expertgruppens för hållbar användning av jordbruksmark förslag, t.ex. förslaget om hållbar markavvattning. Den framtida konkurrensen om vatten, till exempel mellan dricksvattenförsörjning och livsmedelsproduktion, är inte heller tillräckligt utrett.

Länsstyrelsen instämmer i den problembeskrivning och de förslag som presenteras gällande bebyggelse, byggnader och kulturarv. Viktigt med fortsatt succesiv kunskapsuppbyggnad och regelöversyn särskilt i delar som gäller byggnadernas och infrastrukturens tekniska utförande och förvaltningen av befintligt byggnadsbestånd. Inom planeringen finns i allt väsentligt de regelverk och den styrning som behövs för att säkerställa en lämplig utformning av den byggda miljön. Dock är det viktigt att höja ambitionsnivån för utförandet av skyddsåtgärder för att säkerställa långsiktigt lämpliga förhållanden inom riskutsatta befintliga bebyggelsemiljöer. Ytterligare resurser måste tillskjutas för sådant skydd.

I takt med att kunskapsunderlagen utvecklas följer behoven av konkret vägledning, verktyg och metoder. Ett stort hinder för implementering är, förutom vad som nämnts ovan, bristande insikt om frågans aktualitet. Därför är det relevant att fortsätta med breda utbildningsinsatser.

I handläggningen av detta yttrande har, förutom undertecknade, deltagit samhällsbyggnadsdirektör Jan Persson, försvarsdirektör Jenny Knuthammar, länsveterinär Pernilla Stridh, räddningstjänsthandläggare Carl Granström, lantbrukskonsulent Anders Eliasson, länsassessor Karin Fridell Rättsenheten, byrådirektör naturvårdsärenden Matts Claesson, vattnekolog Sofia Bastviken, handläggare Annika Holmström, enbetschef regional ekonomi Madeleine Söderstedt- Sjöberg.

Kristina Zetterström

Länsråd

Anna Bratt

Samordnare klimatanpassningsfrågor